

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

	Факультет міжнародних відносин, політології та соціології Кафедра політології
---	--

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ СИЛАБУС

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма:	052 «Політологія»
Обсяг	Кількість кредитів: 4 (120 годин)
Мова викладання:	українська
Рік навчання:	3 (третій)
Семестр:	5 (п'ятий)
Дні, час, місце	За розкладом занять: Платформа Zoom, підключитися: https://us05web.zoom.us/j/3973779942?pwd=S3IwbE85MEdCK3JoOFlnb1NydIVxZz09 Ідентифікатор конференції: 397 377 9942 Код доступу: 262976
Викладач	Узун Юлія Вадимівна - д. політ. н., професор кафедри політології
Контактний телефон	067 481 73 16
E-mail	uzun.ulia76@gmail.com
Кафедра	політології
Консультації	За розкладом консультацій викладачів кафедри; У дні проведення практичних, лекційних занять; Онлайн-консультації. Платформа zoom.
Комунікація	очні зустрічі, месенджери та електронну пошту

АНОТАЦІЯ КУРСУ

<p>Місце дисципліни в освітній програмі: включена до переліку обов'язкових освітніх компонентів (ОК) освітньо-професійної програми (ОПП) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 – «Політологія». Цикл фахової та практичної підготовки. КОД дисципліни в ОПП «Політологія» - ОК37. Пререквізити: Вступ до фаху; Теорія та практики конституціоналізму: порівняльний аналіз; Вибори та виборчі системи: компаративний аналіз. Постреквізити: Взаємодія з органами державної влади.</p>
<p>Предмет навчальної дисципліни: розвиток ефективного урядування в багаторівневих територіально-політичних системах, взаємодія систем державного, регіонального та муніципального управління.</p>
<p>Мета: опанування здобувачами вищої освіти історичних, науково-теоретичних та методологічних засад встановлення конструктивних взаємовідносин між системами державного управління та місцевого самоврядування, розвитку цих взаємовідносин в умовах децентралізації, а також опанування технологіями аналізу форм забезпечення громадської демократичної участі та контролю.</p>
<p>Завданнями дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти здатності 1) визначати особливості еволюції форм взаємодії систем державного управління та місцевого</p>

самоврядування та розвитку предмету дисципліни «Державне управління та місцеве самоврядування»; 2) визначати, з огляду на особливості історичного досвіду та теоретико-методологічної традиції, підґрунтя моделей місцевого самоврядування, типу адміністративно-територіального устрою країн; 3) характеризувати політико-правові засади системи взаємодії державного управління та місцевого самоврядування в Україні в умовах реформи децентралізації на впровадження інструментів «4D»; 4) визначати статус, порядок організації діяльності органів державної влади в Україні; 5) визначати статус, порядок організації діяльності органів державного управління та порядок організації державної служби в Україні; 6) пояснювати статус, порядок організації та діяльності органів та посадових осіб системи місцевого самоврядування; 7) застосовувати науково-категоріальний апарат, сформований в політології та суміжних дисциплінах при поясненні політичних, адміністративних, економічних та бюджетних механізмів встановлення різних типів відносин систем державного управління та місцевого самоврядування; 8) пояснювати особливості етапів, механізмів системного реформування в Україні; 9) характеризувати особливості конституційного, адміністративного та муніципального реформування в контексті реалізації «Стратегії стійкого просторового розвитку»; 10) характеризувати впровадження міжнародних стандартів взаємодії державного управління та місцевого самоврядування; 11) застосовувати процедури демократичної участі та контролю в процесі управління державними справами.

Очікувані результати: РН01. Розуміти предмет дисципліни «Державне управління та місцевого самоврядування», етичні та правові засади професійної діяльності в контексті сприяння розвитку ефективного державного управління та місцевого самоврядування; РН11. Застосовувати теоретико-методологічний інструментарій прикладної політології, що досліджує взаємодію територіальних рівнів державного управління та місцевого самоврядування, у фаховій діяльності; РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, органів влади та урядування, поведінку суб'єктів відносин; РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському рівні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: основи розвитку предмету дисципліни; теорії адміністративного та муніципального права, що забезпечують підґрунтя моделей самоврядування; розвиток форм взаємодії систем державного управління та місцевого самоврядування в Україні у порівнянні із іншими країнами; політико-правові засади взаємодії державного управління та місцевого самоврядування в умовах децентралізації; принципи взаємодії гілок влади та процедури реалізації системи «стримувань та противаг»; статус, порядок організації діяльності органів державної влади в Україні; засади роботи народних депутатів; систему та статус державних органів та посадових осіб, що забезпечують діяльність ВРУ; статус посадових осіб, організацію діяльності органів парламентського контролю; організацію системи ЦОВВ та їх регіональних та місцевих представництв; порядок кадрового добору та організації державної служби в Україні; класифікацію територіальних громад в Україні, статус, порядок організації та діяльності органів та посадових осіб системи місцевого самоврядування; статус службовців органів місцевого самоврядування; особливості статусу, утворення, організації діяльності органів та посадових осіб системи самоврядування в суб'єктах адміністративно-територіального устрою України, що мають спеціальний статус; матеріально-фінансові основи місцевого самоврядування; міжнародні стандарти взаємодії державного управління та місцевого самоврядування; процедури демократичної участі громадян. **Вміти:** застосовувати методи наукових досліджень при аналізі характеру системної взаємодії державного управління та місцевого самоврядування; робити оцінку відповідності політико-правової основи фактичним відносинам в політичній системі; встановлювати теоретичні засади моделі взаємовідносин в системі: «державне управління – місцеве самоврядування» з огляду на існування різних теорій місцевого самоврядування; аналізувати ефективність демократичних процедур та якість адміністративного, муніципального та системного -конституційного реформування в Україні.

ОПИС КУРСУ

Форми навчання:	1) лекційні заняття (24 год.); 2) практичні заняття (24 год.); 3) організована самостійна робота студентів (72 годин). Самостійна робота включає: [1] – підготовку до практичних занять; [2] – опрацювання лекційного матеріалу; [3] – самостійне опрацювання літератури та джерел; підготовка конспекту за питаннями самостійної роботи; [4] – виконання індивідуального навчально-дослідного завдання. 4) індивідуальні консультації.
Методи навчання	1) словесний та наочний (публічні доповіді та демонстрація презентацій); 2) практичний (виконання практичних завдань; робота із веб-сайтами організацій; підготовка і здійснення доповідей перед аудиторією; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; тестові вправи); 3) інтерактивний (колективне та індивідуальне опрацювання завдань під час лекційних, практичних занять з використанням дискурсивних практик, виконання ІНДЗ, презентація ІНДЗ та інших результатів сам. роботи).

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ, СИСТЕМА, ЦІЛІ

ТЕМА 1. Предмет, система та джерела навчальної дисципліни. Адміністративне, муніципальне та конституційне реформування в Україні: цілі, етапи, результати. Науково-теоретичні засади навчальної дисципліни. Категоріально-понятійний апарат навчальної дисципліни. Поняття «державного управління» та «місцевого самоврядування»; «багаторівневого управління» та «поліцентричного врядування». Стратегічні завдання системного реформування. Комплекс 4D та 4P реформування: європейський стандарт децентралізації. Зв'язок конституційного, адміністративного та муніципального реформування. Історичні етапи реформування. Особливості сучасного етапу реформування в контексті реалізації «Стратегії стійкого розвитку». Цілі реформ 2014-2025 рр.

ТЕМА 2. Системи організації державної влади та державного управління. Система та статус державних органів та посадових осіб, що забезпечують діяльність ВРУ. Співвідношення понять «публічна влада», «державна влада», «місцева влада», «влада народу», «виконавча влада», «законодавча влада», «судова влада». Поняття «орган влади» та «орган державного управління». Поняття «гілка влади» та система «стримувань та противаг». Структурна організація системи державної влади в Україні. Організаційні засади роботи Верховної Ради України (ВРУ) та народних депутатів. Система та статус державних органів та посадових осіб, що забезпечують діяльність ВРУ та депутатського корпусу. Апарат та керівництво ВРУ. Патронатні служби в системі забезпечення діяльності ВРУ. Статус посадових осіб, організація діяльності органів парламентського контролю.

ТЕМА 3. Поняття виконавчої влади та система органів державного управління. Державна служба в системі державного управління. «Державне управління» та «виконавча влада»: співвідношення понять. Зв'язок статусу органів виконавчої влади з формами правління, територіального устрою, режимом. Кабінет Міністрів: розвиток в Україні. Політична служба. Центральні органи виконавчої влади (ЦОВВ): типи, особливості статусу та правової регламентації діяльності. Місцеві державні адміністрації. Адміністративна служба. Порядок взаємодії ЦОВВ та їх регіональних представництв з органами місцевого самоврядування. Форми, методи, функції державного управління. Державна служба в Україні: поняття, розвиток законодавства, етапи реформування. Патронатна служба.

ТЕМА 4. Повноваження президента України в системі державного управління. Державна служба в організації діяльності Президента. Конституційно-правовий статус та повноваження Президента України в системі «виконавчої влади» та управління державною службою. Організація діяльності Президента як Голови держави. Офіс та система Представництв Президента України. *Управління національною безпекою.* Історія, правовий

статус, повноваження, склад Ради національної безпеки та оборони України (РНБіО). Секретар та апарат РНБіО. Історія, правовий статус, завдання, склад СБУ. *Управління обороною*. Структура та склад ЗСУ. Військова служба. Повноваження Президента як Верховного Головнокомандувача. Співвідношення рангів держслужбовців і військових звань. Держуправління в умовах особливих адміністративно-правових режимів.

ТЕМА 5. Спеціалізована державна служба. Поняття «спеціалізована державна служба» та типи спеціалізованої державної служби. Державна служба в ЦОВВ зі спеціальним статусом, в системах судоустрою та прокуратури, в системі дипломатичної діяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ, СИСТЕМА, ВЗАЄМОДІЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА УПРАВЛІННЯ

ТЕМА 6. Місцеве самоврядування: історичний розвиток, теоретичне обґрунтування, моделі. Історичне та наукове-теоретичне втілення самоврядницької ідеї. Історія теорії муніципального права. Розвиток теорії суверенітету, зв'язок з встановленням типу адміністративно-територіального устрою, розвитком теорії «децентралізації». Етапи розвитку місцевого самоврядування в державах Європи. Моделі самоврядування. Розвиток місцевого самоврядування в Україні. Теоретичні здобутки української школи муніципального права.

ТЕМА 7. Державно-територіальний устрій України. Територіальні громади як первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Історія адміністративно-територіального устрою України. Державна регіональна політика за Законом «Про засади державної регіональної політики». Територіальна громада: ознаки, види, статус, порядок об'єднання та форми співробітництва. Реформи децентралізації та укрупнення громад. Системи самоврядування в суб'єктах зі спеціальним статусом.

ТЕМА 8. Порядок формування, правовий статус та компетенція органів місцевого самоврядування в Україні. Поняття, порядок формування, правовий статус, функції та компетенція представницьких органів місцевого самоврядування. Система місцевих рад. Правовий статус, форми роботи та повноваження депутатів місцевих рад. Виконавчі органи в системі місцевого самоврядування. Структурні особливості виконавчих комітетів. Служба в системі місцевого самоврядування. Повноваження органів самоврядування. Порядок виконання делегованих повноважень. Державний контроль. Демократичний контроль. Відповідальність посадових осіб органів місцевого самоврядування.

ТЕМА 9. Матеріально-фінансові основи місцевого самоврядування. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування. Право комунальної власності територіальних громад. Виключна компетенція рад базових громад щодо забезпечення захисту майнових інтересів громад. Поняття «місцеві податки» та «місцеві збори». Бюджетний процес в Україні. Бюджетна система України. Поняття «місцевого бюджету» в системі бюджетної системи України. Механізми бюджетного вирівнювання. Участь громадськості у контролі за формуванням та виконанням місцевого бюджету.

ТЕМА 10. Органи самоорганізації населення та процедури локальної демократії. Муніципальні асоціації та міжнародні муніципальні союзи. Правовий статус, основа діяльності, стан розвитку органів самоорганізації населення. Особливості організації об'єднань та асоціацій співвласників багатоквартирних будинків. Муніципальні союзи в Україні. Конституційно-правовий статус муніципальних асоціацій органів місцевого самоврядування. Інститути локальної демократії. Міжнародна правосуб'єктність органів місцевого самоврядування. Міжнародні стандарти муніципалізму. Документи Ради Європи та ЄС щодо розвитку транскордонного співробітництва між громадами та органами влади.

Перелік основної рекомендованої літератури

1. Державна служба: навч. посібник / за ред. С.М. Серьогіна, Д. І. Дзвінчука. Івано-Франківськ, 2012. 542 с.
2. Дзюндзюк В. Б., Мельтюхова Н. М., Фоміцька Н. В. Публічне адміністрування в Україні: навч. посіб. Харків: Магістр, 2011. 305 с.

3. Інституціоналізація публічного управління в Україні: наук.-аналіт. доп. / за заг. ред. М. М. Білінської, О. М. Петроє. Київ: НАДУ, 2019. 210 с.
4. Кучабський О. Г. Адміністративно-територіальна організація України: теорія, методологія, механізми становлення : монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. 316 с.
5. Линдюк О. А. Теорія та практика модернізації державної служби України в умовах глобалізації: монографія. Київ: НАДУ, 2016. 304 с.
6. Тетарчук І. В. Муніципальне право України; Навчальний посібник. К: ЦУЛ, 2020. 206 с.
7. Реформа системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні: стан, виклики, перспективи здійснення /авт. кол.; за ред. В. С. Куйбіди. Київ: НАДУ, 2018. 180 с.
8. Телешун С. О., Ситник С. В., Рейтерович І. В. Межсекторальні взаємодії як основа публічного управління: навч. посіб. Київ: НАДУ, 2018. 224 с
9. Телешун С. О., Ситник С. В., Рейтерович І. В. Публічна політика та суспільні зміни в Україні в контексті євроінтеграції: монографія. Київ: НАДУ, 2017. 248 с.
10. Чернов С., Воронкова В., Банах В. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 602 с.
11. Узун Ю.В. Привласнення простору: організація взаємодії в складних політичних системах. Одеса: Фенікс, 2021. 378 с.

Оцінювання

Навчальна дисципліна вивчається протягом одного семестру та складається з двох змістових модулів (ЗМ). По завершенню курсу здобувачі вищої освіти складають залік.

На залік виносяться вузлові питання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання. Результати навчання оцінюються за 100-бальною системою. За результатами оцінювання змістового модуля здобувачам виставляються бали. Під час викладання лекційного матеріалу лектор може здійснювати контрольні опитування здобувачів. Так, засоби діагностики якості вищої освіти *включають в себе*:

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей; письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль: тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (тестування).

Підсумковий контроль: ЗАЛК.

Критерії оцінювання

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
Виконання ІНДЗ за однією із запропонованих тем (доповідь та демонстрація презентації)	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 15 (1 модуль) від 0 до 15 (2 модуль)

Опитування на занятті, участь в обговоренні проблем-	0	Здобувач є лише спостерігачем на практичному занятті; не виступає і не задає питань; дає неправильні відповіді на запитання, демонструє незадовільне знання понятійного апарату і джерел.
	1-3	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; іноді виступає; допускає помилки, відповідаючи на питання; пасивно працює на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і джерел.

них питань	4-5	Здобувач бере активну участь у занятті, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів;	0	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
доповідь та демонстрація презентації	2	Доповідь та презентація самостійними, але актуальність не опрацьована, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал є формальним, висновки не конкретизовані (відсутні), тема не розкрита.
	3	Доповідь та презентація самостійні, оформлення відповідає вимогам із порушеннями, актуальність опрацьована, теоретичний аналіз містить неточності, але здобувач за допомогою викладача виправляється, висновки формальні, але тема цілком розкрита із незначними прогалинами.
	4	Доповідь та презентація самостійні, актуальність теми опрацьована із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач без допомоги викладача пояснює матеріал, висновки самостійні, але не оригінальні, тема формально розкрита, містить посилання на джерела.
	5	Доповідь та презентація самостійні, актуальність розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, історико-теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує оригінальний матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку – самостійні судження, підкріплені доказами; є посилання на джерела.
Контр. робота за модулями	0	Відповідь на запитання неправильна.
	15	В контрольній роботі кожного з модулів по 15 запитань: 1 бал за кожен правильну відповідь.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів

	Поточний та періодичний контроль											Підсум-й контроль	Сума балів		
	Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2					бали				
Теми	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10		залік 10			
Практичні	5	5	5	5	10	5	5	10	5	5	60			залік 10	
Контр. роботи	15 балів					15 балів					30				
	45					45					90	10	100		

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ.

форми	методи контролю	строки виконання завдань
Підготовка доповіді	Публічна доповідь	Студент виконує передбачену самостійну роботу за кожною темою практичного заняття, формує конспект виконання самостійної роботи, демонструє наявність конспекту з виконаними завданнями на практичних заняттях (поточний контроль). Студент обирає тему ІНДЗ (індивідуального науково-дослідного завдання), актуального для конкретного практичного заняття, готує доповідь та мультимедійну презентацію за цією темою на конкретну дату практичного аудиторного заняття. Студент отримує консультацію викладача.
Підготовка мультимедійної презентації	Аудиторна демонстрація презентації	
Складання реферату	реферат	
Аналіз рекомендованої літератури, формування конспекту виконання самостійної роботи	конспект	

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, виконання і здача яких здійснюється з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання заліку можливе із дозволу деканату за наявності поважних причин або за письмовою заявою (апеляцією) здобувача до декана.
Політика щодо академічної доброчесності:	Здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, згідно Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І. І. Мечникова URL: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf . У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності, робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання.
Політика щодо відвідування та запізнень:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (воєнний стан, епідемії, хвороба здобувача, стажування за академічною мобільністю та ін.) навчання може відбуватись дистанційно в онлайн формі за графіком, погодженим із викладачем. У разі відсутності здобувача вищої освіти на практичному занятті, він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в позааудиторний час (час консультацій викладача) або відпрацювати це заняття шляхом написання реферату на тему, погоджену з викладачем. Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах.
Мобільні пристрої	Дозволяється використання мобільних пристроїв на практичних заняттях за необхідності групової роботи у спеціальних Додатках.
Поведінка в аудиторії:	Здобувачі беруть активну участь у заняттях: опитуваннях, дискусіях, під час практичних занять. Виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми. Здобувачі повинні дотримуватимуться правил поведінки в аудиторії на засадах партнерських стосунків, взаємоповаги, взаємопідтримки та взаємодопомоги.